

met Hongarije mee. Wij lezen het blad steeds met genoegen.

Gaarne brengen wij het verzoek van Prof. Sebestyén om de „Kalvinista Szemle" met giften te steunen, aan onze lezers over.

Men zende ze aan den heer J. H. Kok te Kampen, die zoo bereidwillig is om ze aan het juiste adres over te maken.

De „Kalvinista Szemle" is voor de Gereformeerde actie in Hongarije onmisbaar.

HEP!

GEESTELIJKE ADVIEZEN.

De eerste vraag, tot beantwoording waarvoor ik me zet, na de ongewoon lange pauze in deze rubriek, behoort tot de allermoeilijkste, waarmee het christelijk, waarmee speciaal het gereformeerde denken, door alle eeuwen heen te worstelen had, en ook wel te worstelen zal houden.

Ze geldt het probleem van den eeuwigen en onveranderlijken Raad Gods en het schrikkelijk feit der zonde, met heel zijn nasleep van geestelijke en lichamelijke, van tijdelijke en eeuwige ellende.

Want dat is het probleem, waarmee H. te V. bezig is, als hij vraagt: hoe aan de ééne zijde de zonde gezegd kan worden door God gewild te zijn, en anderzijds toch de verantwoordelijkheid des menschen voor zijn val in zonde, als een vrijwillige daad, kan worden gehandhaafd.

B. kan de verzoening hier voor zijn denken niet vinden.

Daarom neigt hij er toe achter de eerste der twee termen een vraagteken te zetten, en te twijfelen, of het wel juist is te zeggen, dat God de zonde gewild, d.w.z. in zijn eeuwig raadsbesluit bepaald heeft.

Niemand, die zich ooit ernstig bezig hield met het geweldige vraagstuk, dat hier aan de orde wordt gesteld, ook de vrager zelf niet, zal van mij een ernstige poging verwachten, er de oplossing van te geven.

Behalve, dat het ver boven m'n kracht gaat, is het daarvoor ook hier niet de plaats.

Toch wil ik gaarne een enkele opmerking maken, die den vrager mogelijk van eenigen dienst kan zijn.

De eerste moet dan zijn, dat ik hem niet volg op den weg, dien hij inslaat.

Wij, christenen, moeten niet zoo maar eens op 't gebied der hoogste geestelijke dingen, twee voorstellingen of ideeën peneeren, om met ons denken uit te maken, of ze al of niet met elkaar te verzoenen zijn, en zoo niet, welke van de twee dan voor de andere moet wijken.

Zoo gaan rationalistische wijsgeeren te werk, voor wie de menselijke rede, ook in de hoogste vraagstukken, het eerste en laatste woord heeft.

Natuurlijk verdient ik er B. geen oogenblik van, dat hij rationalist is. Wat ik bedoel is alleen wie het niet is, voor de methode der rationalisten te waarschuwen.

Wij, B. en ik, gaan anders te werk.

Wij hooren eerbiedig aan, wat God ons in Zijn Woord, aangaande Zichzelf en de geestelijke dingen openbaart.

Ook wat Hij ons openbaart omtrent het bestaan van een eeuwigen, alle dingen omvattenden Raad bij Hem, en onze zedelijke verantwoordelijkheid voor onze daden.

Hebben we Zijn Woord daarover verstaan — dan zetten we het één naast het ander.

En dan gelden beide voor ons als volkomen waarachtig.

Dan staat het voor ons vast, dat het een niet met het ander in strijd kan zijn.

Want God is even waarachtig in het een als in het ander.

En Hij spreekt zichzelf nooit tegen.

Natuurlijk dringt ons dan de begeerte, om dat ook in te zien, tot het pogen, om bij het licht van het Woord, de eenheid van beide te ontdekken.

Vinden we haar, dan is daarmee de schat onzer christelijke kennis en de stof om onzen God te verheerlijken verrijkt.

Vinden we haar niet, dan herinneren we ons de begrensdheid der openbaring, de beperktheid en de verduistering van ons verstand, en laten van wat in zijn hogere eenheid zich voor ons niet laat naspeuren, het een zoowel als het ander als volle, door God ons geopenbaarde waarheid gelden.

Gaan we nu naar dezen heiligen regel des geloofs te werk ten opzichte van de twee waarheden waarom de gestelde vraag zich beweegt, dan komen we uit de moeite.

Want — bewijspiaatsen behoeft ik voor B. niet aan te voeren — dan leert ons de Schrift wel nauwelijks iets zoo duidelijk en zoo nadrukkelijk als deze twee dingen: 1e dat er bij onzen God een eeuwige, alles-omvattende, onveranderlijke Raad is, die zich in al wat gebeurt en gedaan wordt, verwerkelijkt, en 2e, dat de heilige God nooit of te nimmer auteur van de zonde is, en dat wij, menschen, de volle verantwoordelijkheid dragen voor al wat we doen.

En zoo duidelijk als de H. Schrift deze twee dingen ons leert, zoo onuitroeibaar vast liggen ze ook voor ons onmiddellijk bewustzijn.

Het ons ingeschapen Gods-besef brengt onher-

roepelijk mee, dat God in alle dingen oppermachtig regeert; en het geweten stelt ons onverbiddeijk verantwoordelijk voor onze daden.

Niet alleen aan Gods Woord, maar ook aan onze godsdienstige en zedelijke beseften moeten we geweld plegen om één der twee termen op zij te dringen.

En toch — de conclusie is, zooals B. verwachtte — en toch gelukt het ons nooit de hogere eenheid der twee te ontdekken.

We mogen dat zeggen op den dubbelen grond: ten eerste, dat de H. Schrift geen enkele poging doet om haar ons te toonen, en ons daarmee te verstaan geeft, dat haar te grijpen uitgaat boven de macht van onze tegenwoordige kennis; en ten tweede, dat al wie met deze gebrokkene kennis geen vrede wilde nemen, maar het probleem met zijn denken tot oplossing wilde brengen, altoos weer eindigde met een der twee termen te loochenen, d.w.z. met of God geen God, of den mensch geen mensch te laten.

Overigens is er hier veel te zeggen, dat, in afwachting van klaarder kennis hierna, het berusten in het kennen-ten-deele vergemakkelijkt.

Daarvoor verwijzen we B. o.m. naar E. Voto op Zondag 21 e.a. pl., naar Prof. Ravinck's Dogmatiek, Deel II: „de Raad Gods", en „de Voorzienigheid", Deel III: de zonde, en Dr. Dijk's „de Voorzienigheid".

F.

LITERATUUR EN KUNST.

J. Paludan, Vogels om den vuurtoren.

Herhaaldelijk hebben we in deze rubriek van ons blad gewezen op de serie Skandinavische romans, die de Uitgeversmaatschappij „Elsevier" in vertaling tot het Nederlandsche publiek brengt, boeken van Rönne, Hans Olesen Lokken, Anker Larsen, e.d., en op de waarde, die de kennismaking met deze productie der moderne Skandinavische letterkunde voor ons heeft.

Eenigen tijd geleden nu verscheen een nieuwe bijdrage tot deze serie, „Vogels om den vuurtoren" door J. Paludan, als gewoonlijk vertaald door A. en E. Huber. Door allerlei oorzaak, mede ook ten gevolge van de zomer-inperking van ons blad, vonden we tot nu toe de gelegenheid niet, dezen roman te bespreken. Daarom wijden we daaraan de eerste gewone bijdrage in den nieuwen jaargang tot deze rubriek.

De titel van het boek is ontleend aan een op de Skandinavische (en trouwens ook op onze) kusten bekend verschijnsel, dat in den trektocht der vogels, aangelokt door het licht van den vuurtoren, tegen het steenen- en stalen gevaarte zich doodslagen. „Als een vloedgolf, aangetrokken door de zon, weeten de vogelmassa's zuidwaarts, zwaan en gans, havik en wauw, reiger en Kievit, strandlooper, eend, waterlooper, snip, regenwulp, pluvier en lijster: hun bloed bewaart den wit daar toe sinds duizenden jaren. Een verdwijnend gedeelte beleefde de verpletterende ontmoeting met den vuurtoren." Aan den voet van den toren, die onberoerd door dit drama, zijn sterke stralenbundels over de verre, donkere zee blijft uitwerpen, liggen dan de vogels te sterven en de menschen komen met netten en zakken, om den zoo gemakkelijk verkregen buit binnen te halen. „Zooal de slak, die de lever uit de spartelende tarbot raspt". Wel trachten de nog levende vogels zich met snavel en pooten te verweren, maar hun gebroken kracht moet het afleggen tegen den ijzeren groep van de begeerende menschenhanden. De vlucht naar de zonnearmte eindigt onvermijdelijk in de klauwing van den kouden dood. „Het is in ons belang, om vuurtorens te hebben en het is in het belang van de vogels, om te trekken. Die belangen kruisen elkaar en het snijpunt is bloedig."

In dit gebeuren, waaraan de titel van den roman herinnert (het wordt tot tweemaal toe in 't boek beschreven) is gesymboliseerd de strekking van het verhaal. Want dat vertelt ook van een ontmoeting van belangen aan den voet van den vuurtoren en ook bij die ontmoeting is het snijpunt bloedig.

Men kent het karakter van de Skandinavische boeken. Veelal zijn de menschen daarin noordenwind-gestalten, grimmig, strak, ruw, en is het leven dat geteekend wordt, als het strand, waarover de Noordenwind heerscht, onherbergzaam, triest, eenzaam. Heel sterk komt dat karakter uit in dit boek, zoo, dat de indruk, die van de lectuur overblijft, somber en naargeestig is.

Sandhavn is een verloren plekje, ergens aan de Deensche kust, een gevaarlijk punt voor de scheepvaart, omdat de branding er hevig en het golven-geweld onberekenbaar is. Daarom staat er een groote vuurtoren, die bij nacht de schepelingen waarschuwt zich verre te houden van de kust, en zijn er krachtige mistsignalen, die voor noodlottig verdwalen willen behoeden. In het dorpje is het doodsch en arm. Er is geen leven, omdat er niets is, dat leven tieren doet.

De nabijheid van het stadje Nordby, tot waar de spoorlijn komt en de sinds jaren bestaande behoefte aan een zeehaven op Denemarkens westkust, doen bij de autoriteiten het plan opkomen, Sandhavn, dat zijn vuurtoren al heeft, van een

modern havencomplex te voorzien en met de uitvoering van dat miljoenen-werk wordt begonnen. Zware, betonnen haven-armen worden geprojecteerd, breede straten met nieuwe huizen en winkels ontworpen als een wissel op de toekomst van Sandhavn als moderne havenstad, die door de groote vaart zal worden aangedaan, een spoorverbinding met Nordby in kaart gebracht voor het contact met het achterland.

Deze grootsche plannen roepen natuurlijk een uitgebreiden speculatiehandel in 't leven. Stukken grond, tot nu toe dor zand en vrijwel zonder waarde, worden nu ineens een beoogd bezit en allerlei fortuinjagers, die langs achterwegen met de preciese plannen op de hoogte zijn, weten hun slag te slaan. Een van de meest-berekenden van dat gilde is de advocaat Nagel uit Nordby, die rijk (maar ongelukkig getrouwd is en weinig of niet werkt, maar in zijn weeldeleven zich een geheel stelsel van sociale wijsbegeerte heeft opgebouwd, waarvan profiteeren de grondslag is en zinnen op middelen tot profijt de dagelijksche praktijk. Op een sluwe manier weet hij zich van de beste gronden te verzekeren en verschillende menschen uit Sandhavn (o.a. den winkelier Bartholin) in zijn financiële macht te krijgen. In afwachting van de komende winsten leeft hij overdadiger dan ooit, o.schoon het kapitaal, dat zijn vrouw had meegebracht, bedenklijk is geslonken door zijn te groote verteringen.

Naast dezen Nagel staat de figuur van Hunby, een boer uit Sandhavn, bezitter van een stuk onbelastend grond, eertijds woest duinzand, maar door den noesten vlijt van zijn vader en grootvader tot goed bouwland harschapen. Dat voorvaderlijk bezit is hem alles en tot geen prijs wil hij er afstand van doen. Hij kan er veel geld voor krijgen, want de spoorlijn moest over dat land loopen, en de menschen noemen hem een geluksvogel — maar hem is het erfbezit meer dan 't grootste geldbedrag en hij blijft ongevoelig voor alle aanbiedingen, die de rijkscommissarissen hem komen doen, zoodat ze ten slotte tot onteigening besluiten. Hunby geraakt daardoor in een toestand van overspanning; als de commissieleden hem de groote geldsom komen brengen, toont hij zich onwillig en wijst ze de deur en vast neemt hij zich voor, zich tot het laatste toe te verzetten, tegen wat hij geweldpleging acht. Op een donkeren avond komt de veldwachter met enkele helpers, om de eerste omheining op het land te zetten en Hunby, tot het uiterste gebracht, schiet den veldwachter neer. De rechtbank is element, maar gevangenisstraf is onvermijdelijk.

De dochter van dezen ongelukkige (die door het overlijden van zijn vrouw een zonderling is geworden) Bodil, staat nu geheel alleen en handig weet zich nu Nagel in haar vertrouwen te dringen, zoodat zij hem tot zaakwaarnemer maakt.

Duidelijk zien we hier reeds iets van het kruisen van belangen en ook is nu al het snijpunt bloedig. Maar 't wordt nog veel ernstiger. Want, gedurende de jaren van Hunby's gevangenschap, een tijd, die hem reddeloos uit zijn evenwicht heeft gebracht, zijn de werkzaamheden voortgegaan. Sandhavn is onherkenbaar veranderd; de havenarmen zijn gereed gekomen, een groot, modern hotel is verrezen, nieuwe winkels zijn geopend (o.m. één vlak voor het huis van Bartholin, die zijn bezit tegen Nagel wilde verdedigen) en de dag nadert, dat de haven feestelijk zal worden geopend. Een stoomschip zal binnenloopen en autoriteiten en genoodigden zullen naar Sandhavn komen om in het hotel met den kapitein en de officieren van het schip zich aan een feestdiner te vereenigen; de eerste trein, die van Nordby naar Sandhavn loopt, zal deze gasten aanbrengen.

De groote dag komt, maar 't is een ruwe, storm-en regendag, uiterst ongunstig voor een landing op dit punt en de boot, die binnenloopen moet, heeft aanzienlijke vertraging. De feestgenooten, uit de stemming gemaakt, trachten zich in het hotel den tijd zoo goed mogelijk te korten, ofschoon de steeds toenemende storm geen groote verwachtingen laat, dat het wachten nog beloofd zal worden.

Dan ineens slaan al de electrische lichten in de feestzalen uit. En als, na de verwarring, eindelijk de oorzaak opgespoord kan worden, blijkt, dat de groote electrische kraan, die op het havenhoofd stond, „uit zichzelf" in beweging is gekomen, den havenarm is afgereden en aan het eind daarvan in zee is gestort, vernielend de betonnen pier, zoodat de golven de stukken ervan wegslepen, verstorend ook de geheele electrische installatie. Als nu het schip binnenloopen zou is een schipbreuk onvermijdelijk.

De oorzaak van de fatale ruïneering der onderneming is echter een geheel andere, dan men vermoedt. Hunby is juist dien dag uit de gevangenis ontslagen en in Sandhavn gekomen. Hij vindt daar alles veranderd, zoekt zijn oude huis te vergeefs en geheel verwaasd, somber-harstochtelijk zinnend op vernieling van wat hem vernielde, is hij aan het havenhoofd gekomen. Hij heeft daar de kraan gezien, en ineens is zijn besluit gemaakt. Vroeger heeft hij eens gezien hoe het logge gevaarte in beweging wordt gebracht en die ervaring komt hem nu van pas. Hij klimt in het bedieningshuisje en haalt den handle over, waardoor langzaam het

tennen
pen. h
huisje
contact
den al
Het
kamen
schuw
van bi
zijn k
strand
San
werk
zou z
rijsg
zijn:
wal l
rape
meete
in de
waakt
terwij
belan
Hunb
koms
kame
All
bolsir
tie v
hunde
Vogel
die
Zoo
doorl
Bran
schie
het l
verla
is ge
van l
docht
lij u
op d
pen
Amie
leere
hede
als
Het
word
terme
in o
Skap
havi
„De
door
bese
Bodi
het
de h
tot
St
niet
de l
ook
kant
niet
voor
van
met
zoo
in z
misl
zoo
tege
dat
't V
hebl
ste
goes
in
krac
ten
mek
verr
en
D
den
eige
zijn
telt
vijft
pres
den
arls
Hak
is
D
sch
dat

t de nit-
geonnen,
geproje-
winkels
an Sand-
le grote
erbinding
contact

rijk een
Stukken
waarlijk
allerlei
de pre-
hun slag
van dat
die rijk
of niet
n geheel
tehouwd,
innen op
Op een
grooten
Sand-
in fjan-
n de ko-
oort, of
meeg-
te grote

Hunby,
stuk on-
aar door
ader tot
lijk bezit
afstand
en, want
en, en de
— maar
de geld-
inbidin-
nen doen
en. Hun-
verspan-
de geld-
rillig en
ar, zich
hij ge-
ad komt
e eerste
nby, tot
er neer,
straf is

door het
is ge-
handig
dringen,
it.

kruisen
bloedig,
durende
en tijd,
aest ge-
a. Sand-
narmen
hotel is
om één
in bezit
nadert,
nd. Een
ten en
om in
ren van
enigen;
indhavn

storm-
landing
n moet,
ten, uit
et hotel
fschoon
erwach-
nd zal

hten in
t, einde-
lijkt, dat
enhoofd
ien, den
daarvan
n pier,
an, ver-
tie. Als
opbreuk

e onder-
en ver-
angen-
ult daar
vergeefs
zinnend
aan het
um ge-
Vroeger
arte in
mt hem
isje en
m het

tonnenware ding naar den pierkop begint te kruipen. In saddistische voldoening blijft Hunby in het huisje bij de machinerie staan, tot de geweldige catastrofe komt en hij, met de kraan, naar beneden stort in de wild-schuimende golven.

Het stoomschip is intusschen voor de haven gekomen, maar de kapitein, wel de bekende waar-schuwingsseinen hoorende, maar niets besparend van havenlichten e.d. meent, dat hij door den storm zijn koers is kwijt geraakt en keert, uit vrees voor stranding, naar de open zee terug.

Sandhavn's toekomst is vernietigd; het havenwerk is onherstelbaar vernield. Wat nog te redden zou zijn geweest bij direct ingrijpen moet worden prijsgegeven, omdat nergens menschen te vinden zijn: het is de nacht van de doodenvlucht en alles wat handen heeft staat onder den vuurtoren te rapen! „De visschers, die als havenwachters hadden moeten fungeren... hadden alles, haven en schip in den steek gelaten; een oud instinct was ontwaakt, het was de nacht der vogelvangst". En terwijl daar, onder den vuurtoren, de snijding der belangen bloedig is, is ze het ook bij 't havenhoofd: Hunby heeft zich gewroken en Nagel, die zijn toekomst vernietigd ziet, verhangt zich in een der kamers van het hotel.

Alleen de vuurtoren, onbewogen onder al die botsingen, en van een eigen elektrische installatie voorzien, werpt wijd en stralend, zijn helle bundels over de donkere zee en het donkere land... Vagels, die zich doodvliegen om den vuurtoren, die onveranderlijk is!

Zoo is de hoofdlijn van het boek. Maar daar doorheen loopt een andere lijn, die van Johan Brandt, den zoon van den torenwachter. Zijn geschiedenis is een verhaal in het verhaal. Hij heeft het huis van zijn somberen, ongenietbaren vader verlaten om zelf z'n kost te verdienen. Z'n hoop is gericht op de toekomst van Sandhavn, die hij van kind af heeft zien groeien en op Bodil Hunby's dochter. En ter verwoezelijking van die hoop is hij uitgetogen, om te verdienen. Overal stoot hij op de zelfzucht der menschen, in de oude, bekrompen wereld van Noorid, maar ook in het nieuwe Amerika, waar hij bij een neef het schildersvak leeren zou. Hij zet zich echter tegen alle moeilijkheden scherp en vindt ten slotte zijn carrière: als reclameteekenaar maakt hij goeden opgang. Het verlangen naar zijn vaderland en naar Bodil wordt ten slotte zoo sterk, dat hij naar Denemarken terugkeert, maar als geslaagd man, want hij gaat in opdracht van zijn patroons, om relaties in de Skandinavische landen te zoeken. Daar in Sandhavn vindt hij de ruïne van al zijn verwachting. „De haven was onbruikbaar. Het water liep er doorheen als een zeef, die bood de schepen geen beschutting, maar zekeren ondergang". En van Bodil hoort hij geruchten (te onrechte, zooals uit het verhaal zelf den lezer bekend is) die ook de hoop op haar liefde doen vervliegen. En hij komt tot de erkenning, dat hier niets meer hem bindt.

Stellig is er in dit verhaal dramatische kracht, niet slechts in de sterk-sprekende teekening van de bloedige snijpunten der belangen, maar vooral ook in de personen-typeering. Nagel aan den eenen kant, Hunby, de torenwachter Brandt, de ingenieur Severin aan de andere zijde, zijn als karakters voortreffelijk uitgebeeld. En heel de sfeer is die van het Skandinavische boek, zooals we die boven met een enkel woord omschreven. Maar het is zoo triestig en wanhopig-lichtloos, zoo pessimistisch in zijn beschouwing van het leven als één grote mislukking en teleurstelling, bovendien in zijn toon zoo cynisch en in zijn mentaliteit zoozeer vijandig tegen wat voor ons de hoogste levenswaarden zijn, dat we het niet ter lezing kunnen aanbevelen. 't Verdient als literair werk zeker de vermelding — vandaar dat we er ook een artikel aan gewijd hebben — 't is ongetwijfeld wat men ndemt een „sterk" boek, sterk in zijn compositie en analyse, goed ook van stijl (ofschoon het cynisme weleens in gewilde uitdrukkingen en vergelijkingen zijn kracht zoekt), een merkwaardige vertegenwoordiger ten slotte van moderne Deensche literatuur, maar met dat al toch niet een boek, welks lectuur ons verrijkt, veeleer juist van tegengestelden invloed, en daarom niet een gewenschte roman.

C. T.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De Methodistische Episcopale kerk van Mid-den-Europa is zelfstandig geworden. Zij zal haar eigen Synode hebben en slechts los verbonden zijn met de Algemeene Methodistische Synode. Zij telt twee honderd zeven en zeventig gemeenten, vijftigduizend leden en drie honderd één en dertig predikanten. Achthonderdvijftig zusters zijn verbonden aan den diakonessen-arbeid. Haar terrein van arbeid is in den laatste tijd vooral het oude Habsburgsche rijk. Leider dezer kerkgemeenschap is Bisschop Dr. Nuelsen te Zurich.

De algemeene secretaris van de Presbyteriaansche Alliantie, Dr. Fleming, zal aftreden. Jammer dat hij, door ongesteldheid verhinderd, de verschil-

lende synodes en conferenties dit jaar niet meer kan bijwonen, te meer daar het de laatste maal zou zijn uit oorzaak van zijn aftreden. Dr. Fleming is een vriendelijk man, een rijzige gestalte, zonder het typisch engelsch voorkomen te hebben. Een man, die door persoonlijk bezoek bijzonder op de hoogte was omtrent de toestanden in de Gereformeerde kerken over de wereld. Jammer, dat hij zijn licht omtrent onze kerken en toestanden schijnt opgestoken te hebben bij Prof. Cramer, geen best adres voor objectieve en grondige kennisneming. Dat hij van die zijde zich heeft getracht te oriënteren, leid ik af uit hetgeen hij eens in een paar regels over Dr. Cramer schreef, wat stellig niet door velen, die eenigszins met de toestanden en personen ten onzent op de hoogte zijn, zonder aarzeling zou worden onderstreept. Dat Dr. Fleming omtrent ons land niet voldoende op de hoogte was valt ook uit het feit te constateeren, dat hij geen melding heeft gemaakt van het sterven van Prof. Dr. H. Bavinck, althans niet van de betekenis van diens persoon en werk. Schier nimmer vergeet hij te herinneren in zijn „Notes of the time" dat mannen van naam, zijn heengegaan die in eenige relatie hadden gestaan tot de Alliantie. Zelfs nu zijn er nog onder de hoofdleiders der Alliantie, die met bewondering en enthousiasme spreken over Dr. Bavinck's toespraak op het concilie van Toronto. Van Prof. Dr. Kuypers sterven maakte hij wel melding, met eenige waardering voor dezen grooten leider. Doch ik vraag: aan wie de schuld dat hij niet beter op de hoogte was? Wij hebben voorbeelden genoeg bij te brengen, waaruit blijken kan, dat hij anders en liefst objectief wilde worden ingelicht omtrent ons kerkelijk leven.

Dr. Fleming zal als secretaris der Alliantie worden opgevolgd door Rev. W. H. Hamilton M. A., predikant van de Middle United Free Church, Greenock. Van October tot Januari zal Dr. Fleming hem ter zijde staan en tot zijn arbeid inleiden. De Westersche afdeling van de Alliantie moet aan deze benoeming haar goedkeuring hechten. Rev. Hamilton heeft op drie plaatsen als predikant gestaan, is één en veertig jaar oud, en is eenigen tijd verzorger geweest van het orgaan der Schotsche kerken, voor jongens en meisjes, Greatheart. Als zoodanig is hij het hoofd geweest van de Greatheart Order of World Friendship, met zijn tienduizend leden. Een man dus van de Eenheidsbeweging. Derhalve een man van zijn tijd in de Angelsaksische wereld. In dat opzicht had hij antecedenten, die hebben kunnen leiden tot deze gewichtige benoeming. Men veronderstelt dat hij een gewild man zal zijn bij de kerken van Presbyteriaansche kerkregering en ook buiten de-zelve. Men kan toch weten, dat deze Alliantie steeds meer een Protestantische Alliantie schijnt te willen zijn, dan eene Presbyteriaansche. Ik vrees, dat de grenzen door haar te veel worden uitgewischt en dat Rev. W. H. Hamilton eerder in die richting verder zal sturen dan haar terugroepen tot haar oorspronkelijk doel. Mocht dit tot onzen spijt zoo zijn, dan zal daardoor vanzelf de weg gebaad worden voor een bond van Gereformeerde kerken en voor de Calvinistische Alliantie.

Nog wordt ter zijner aanbeveling gezegd, dat hij dichterlijke en muzikale gaven heeft, en dat hij frisch (nieuw) enthousiasme zal brengen in het werk, waartoe hij is geroepen. Ik kan de opmerking niet terughouden, dat tot het secretariaat van de Alliantie andere eigenschappen, meerdere en hoogere, worden vereischt dan jongens en meisjes te vergezellen op hun reis naar een kamp onder vrolijken marsch in den pas.

De Aloys Gautier, de zoon van den Oud-Testamenticus Prof. Dr. Lucien Gautier, eertijds hoog-leeraar aan de Theol. faculteit van de Vrije Waal-landsche kerk, is benoemd tot secretaris van de Nationale kerk van Genève. Hij was lange jaren secretaris van de Belgische Zendingskerk. De Vénérable Compagnie was eens van bijzonder grote betekenis voor de Gereformeerde kerken van Europa. Toen Calvijn niet meer leefde, wendde men zich tot haar om raad. Had zij nog dezelfde betekenis voor het Gereformeerde Protestantisme, dan zou de positie van Gautier van ongemeene betekenis zijn. Ik meen, dat hij de opvolger is van het vriendelijke oude mannetje Henri Heyer, die zoo gaarne hielp een ieder, die hem om hulp vroeg bij het inzien en naslaan van de overrijke archieven van de aloude Vénérable Compagnie. Ja Vénérable, eervwaardig was zij! Ik meen, dat zij al bijzonder veel van haar betekenis heeft verloren en zeker van haar invloed. Alleen uit historisch oogpunt is zij nog van grote betekenis, en alszoodanig is de benoeming van Gautier, afstemming van een aanzienlijke en zeer degelijke Geneesche familie een zeer eervol. Echter, uit het aannemen van deze benoeming blijkt al weer en uit de ingenomendheid van Dr. Fleming daarmede hoezeer de grenzen worden uitgewischt en hoe verflauwend de eenheidsbeweging werkt. Gautier is een zoon der Vrije kerk. Gautier was secretaris van een Vrije kerk. Gautier werd benoemd tot secretaris van een staande kerk en aanvaardde dit en een der vooraanstaande mannen van de Vrije Schotsche kerk deelt dit alles mee blijkbaar met

grote instemming. Men meene niet, dat deze opmerking uit onverdraagzaamheid voortkomt. Neen, voorwaat, hoe zuiverder men de beginselen handhaaft, hoe verdraagzamer men is. Nog steeds zijn de meest onverdraagzamen, die den mond daarvan vol hebben; zij kunnen alleen verdragen zichzelf en hun gelijken. En de geschiedenis en het heden getuigen dit zeer sterk.

Nast de grootere kerken in Schotland, zooals de Schotsche kerk, dat is, de staande kerk en de United Free Church, te Groningen vertegenwoordigd door Rev. Hagan, zijn er in Schotland nog onderscheiden kleinere Gereformeerde kerken, met twee daarvan zijn wij in correspondentie: de Free Church en de Original Secession Church. Er zijn echter nog enkele kleinere kerken van gereformeerden oorsprong. Over het geheel staan de kerken in Schotland niet zoo scherp tegenover elkaar als in ons land. Met name geldt dit van de Staande kerk en de grote United Free Church. Deze beide zijn verreweg het sterkst. Dat men evenwel niet zoo scherp tegenover elkaar staat als bij ons, blijkt ook hieruit, dat de Alliantie haar afgevaardigden zond naar de Secession en naar de synode van de Gereformeerde Presbyteriaansche kerk. Naast de vijf kerken en kerkjes reeds genoemd, staat nu nog als zesde Gereformeerde kerk de Vrije Presbyterianen, zij hielden haar synode in Inverness. Zij zijn niet aangesloten bij de Alliantie en voelen zich in hun isolement in de Hooglanden goed op hun gemak. In mildadigheid en goedgeefsheid slaan zij het record en staan boven aan. Onderscheidene van hun dominees zijn overgegaan naar de Vrije kerk. Zelfs een van die predikanten is de deken van hun School en een ander is daaraan professor. Als ik op onderscheiden verspreiden let, dan vermoed ik, dat de Free Church een goede toekomst heeft in Schotland. Naardat de United Free Church zal omtrent aan de gereformeerde leer en de grenzen gaan uitwischen, ook in kerkrechtelijke zin, zal de Free Church weer groeien en versterkt worden door de elementen, die zich verzetten tegen het verlaten der oude wegen. Ook Schotland is het land der vele gereformeerde groepen, maar terzelfder tijd ook een land der eenheidsbeweging.

Duitschland dan krijgt geen bisschoppen implants van superintenden; althans in de Pruisische evangelische kerk, de Unierte kirche. Doch de minderheid, die daarvoor was, was een zeer grote, het ging maar om een paar stemmen (109 tegenover 103). De lijn van voor- en tegenstanders liep niet tusschen gereformeerde en luthersche. Sommige Lutheranen waren tegen bisschoppen en er waren ook gereformeerden voor. In Berlijn was de grote meerderheid onder de predikanten tegen de verandering van titel. De Reformierte Kirchenzeitung, het uitnemend gereedgedr. blad van de Reformierte Bund heeft zich van den aanvang af tegen de omzetting van superintendent in bisschop verklaard en hoopt, dat deze kwestie nu eens vooral van de baan is.

Het Europeesche Protestantische Steunbureau vagerde dit jaar te Londen. Er is zooveel steun nodig. Vele kleine kerkengroepen hebben zich nog niet kunnen herstellen van de verliezen door hen geleden. De ziel van den arbeid is Dr. Adolf Keller te Zurich. De Yale Universiteit heeft hem dit jaar eershalve doctor in de theologie gemaakt. Van Amerika en dan vooral uit de Presbyteriaansche kerken komt het meeste geld in; ook de Rockefeller trust blijft niet achterwege. Dit werk van het Steunbureau te Zurich voor het vasteland van Europa verdient onze volle sympathie. Het verslag van zijn werk te lezen slaat neer en richt weer op, stemt droef en blij. Wat wordt er veel geleden! Doch ook wordt er gelenigd, moge het veel zijn!

G. KEIZER.

PERS-SCHOUW.

Tegenspraak.

Dr. W. A. v. Es schrijft in „Leeuwarder Kerkb." tegenover „Woord en Geest":

Reeds een paar weken geleden merkten we op, hoe geheel onverdragzaam het standpunt is, als een de zaak van Dr. Van Leeuwen op de classis-bruchten zoo zijn afgehandeld, dat zij niet meer op de Generale Synode komen mocht. Toch lezen we nu weer in „Woord en Geest" van 16 September l.l. DE SYNODALE DEPUTATEN HADDEN IMMER TOE HEN GEZEGB, TOEN ZIJN SCHORSING WERE OEGE HEVEN: EW ZAAK IS NE GEHEEL AFGEHAN. DELD.

Mogen we eens van „Woord en Geest" vernemen: WAAR en WANNEER dit door de SYNODALE DEPUTATEN aan Dr. N. D. VAN LEEUWEN is gezegd.

Van geheel deze uitspraak is nu letterlijk NIET EEN WOORD WAAR.

Dr. H. W. v. d. Vaart Smit contra den heer H. A. Bakker over de Scheppingsweek.

We vervolgen ons voor 2 weken¹⁾ begonnen ex-

¹⁾ Deze copie, evenals een groot deel van de volgende, bleef een week overstaan.